

TEMAT: „Gdzie jest wróbel ?”

AUTOR: ZOO Wrocław

GRUPA WIEKOWA: dzieci 5 i 6-letnie

CEL OGÓLNY:

- poznanie i rozpoznawanie wybranych gatunków ptaków: wróbel zwyczajny, kaczka krzyżówka, szpak, sroka, gawron, grzywacz
- przedstawienie przyczyn spadku liczebności wróbli w miastach
- uwrażliwienie dzieci na los ptaków w mieście
- kształtowanie umiejętności uważnego słuchania wiersza

CELE SZCZEGÓŁOWE – dziecko:

- wie co jest potrzebne do życia ptakom w mieście
- wie co zagraża ptakom w mieście
- rozumie dlaczego należy zachować i szanować zieleń miejską
- opisuje jak powinien wyglądać ogród przyjazny ptakom
- zna i nazywa 6 gatunków ptaków, które można spotkać w mieście

METODY:

- słowne: rozmowa, objaśnianie;
- oglądowe: prezentacja multimedialna i fotografie
- praktyczna - rysowanie ogrodu przyjaznego ptakom

Formy pracy:

- grupowa, indywidualna

Środki dydaktyczne:

- wiersz
- prezentacja multimedialna
- fotografie ptaków
- arkusze papieru, kredki, pisaki,

PRZEBIEG ZAJĘĆ wg prezentacji multimedialnej.

Slajd 1. „Gdzie jest wróbel ?”

- Wprowadzeni: zapoznanie dzieci z treścią wiersza Jana Brzechwy „**Rozrzutny wróbel**” (załącznik nr I)

Slajd 2. Gdzie mieszka wróbel – w mieście czy w lesie?

- Nauczyciel zadaje dzieciom pytanie „Gdzie mieszka wróbel – w mieście czy w lesie?”.

Materiały dla nauczyciela.

Gatunek ten jest ściśle związany z obszarami przekształconymi antropogenicznie. Pojawił się w Europie dopiero wraz z rozwojem rolnictwa. Możemy go spotkać w obrębie wsi, miast, terenów podmiejskich oraz parków. Omija natomiast większe obszary zwartego lasu czy też tereny nie zamieszkałe przez człowieka.

Slajd 3. „Wróbel na wsi”

- Nauczyciel wyjaśnia dlaczego współcześnie wróble nie są już tak często spotykane na wsiach (główny powód to zmniejszenie bazy pokarmowej)

Materiały dla nauczyciela.

Na wsiach, w miejscach dawnych niewielkich gospodarstw rolnych, które uprawiały różne gatunki roślin, coraz częściej powstają rozległe monokulturowe farmy. Zaszły również zmiany w praktykach rolniczych np. obowiązują bardziej rygorystyczne przepisy dotyczące przechowywania nasion, co wiąże się uszczelnianiem budynków. Ponadto w przeszłości w gospodarstwach często hodowano konie i drób (głównie kury w małych, tradycyjnych kurnikach), dzięki czemu ptaki miały łatwiejszy dostęp do różnego rodzaju zbóż. Wskutek zmian jakie zaszły w rolnictwie, zmniejszyła się baza pokarmowa wróbli, która niegdyś była o wiele bardziej dostępna.

Slajd 4. „Ptaki w mieście”

- Jakie znacie inne ptaki mieszkające w mieście?
- Zadanie „Emblematy z ptakami”: dzieci otrzymują po jednym emblemacie z wizerunkiem ptaka (załącznik nr II: wróbel zwyczajny, kaczka krzyżówka, szpak, sroka, gawron, grzywacz). Nauczyciel zadaje pytanie „Czy wiecie, jakimi ptakami jesteście?”. Dzieci odpowiadają, potem prowadzący prosi, żeby dobrały się w grupy takich samych ptaków, zgodnie ze zdjęciem, które dostały i usiadły razem, tworząc gniazda.

Prowadzący podaje cechy charakterystyczne w wyglądzie poszczególnych gatunków:

- wróbel: samiec ma charakterystyczną szarą „czapeczkę” na głowie
- szpak: ptak większy od wróbla, w szacie godowej ma ciemne upierzenie mieniące się wieloma kolorami
- kaczka krzyżówka: kaczor wyróżnia się zielono połyskującą głową i szyją oddzieloną od kasztanowatej piersi białą obrożą.
- sroka: ptak o czarno-białym upierzeniu, z bardzo długim ogonem, skrzydła i ogon z metalicznym połyskiem.

- gawron: całe upierzenie jest czarne z metalicznym połyskiem

Slajd 5. „Ptasie sprawy”

- Prowadzący zadaje pytanie: czego wróbel potrzebuje do życia w mieście?
Odpowiedzi: pożywienia, wody, schronienia (np. budek lęgowych), roślin (np. drzew, krzewów), miejsca na założenie gniazda.

Slajd 6. „Życie w mieście – Dach nad głową”

- Pokazanie miejsc, w których chętnie przebywają wróble (np. szczeliny pod dachem, krzewy, budki lęgowe)
- Zwrócenie uwagi na bardzo ważną rolę drzew i krzewów, które są dla ptaków nie tylko miejscem zakładania gniazd (w dziuplach lub między gałęziami), lecz także źródłem pokarmu (nasion, owoców, owadów żerujących na liściach i korze). Stanowią też schronienie przed drapieżnikami czy niekorzystną pogodą.

Slajd 7. „Życie w mieście – Gdzie się schronić?”

- Utrata miejsc do odpoczynku i gniazdowania poprzez: wycinanie drzew i krzewów, uszczelnianie budynków, zakładanie kolców na parapety, presję ze strony drapieżników (np. koty domowe),

Materiały dla nauczyciela.

Żywopłoty, szczególnie wysokie, stanowią natomiast doskonałe schronienie i miejsce odpoczynku dla dorosłych osobników. Niestety coraz częściej likwiduje się gęste krzewy i zastępuje przestrzeń trawników, na których zasadzone zostają miniaturowe rośliny (często wprowadza się obce gatunki roślin).

Wróblom brakuje miejsc do gniazdowania. Coraz większą uwagę koncentruje się na odpowiednim ociepleniu budynków mieszkalnych. Z ekonomicznego punktu widzenia jest to dobre rozwiązanie: pozwala na oszczędność energii, tym samym zmniejszamy zużycie paliw i emisję dwutlenku węgla do atmosfery. Niestety pozbawia wróble (i inne gatunki ptaków) miejsc, w których mogłyby założyć gniazda. Zdarzają się sytuacje, że zakratowanie lub zamurowanie otworów i szczelin w budynku, co powoduje uwięzienie piskląt i skazuje je na długie umieranie z głodu.

Jeśli ptak nie znajdzie odpowiedniej przestrzeni np. pod dachem, w szparach czy szczelinach siedzib ludzkich, nieraz próbuje osiedlić się w żywopłotach. Jego lęgi mogą być wtedy narażone na ataki ze strony innych zwierząt. Ważną przyczyną spadku liczebności wróbla jest presja ze strony drapieżników, szczególnie kotów. Wypuszczane przez ludzi lub na wpuść dziczące, chętnie polują na ptaki w swojej okolicy.

Slajd 8. „Życie w mieście – Małe co nieco”

- Nauczyciel zadaje pytanie: co jedzą wróble i gdzie znajdują pożywienie?
- Należy zwrócić uwagę na :
 - coraz mniejszą naturalną bazę pokarmową wróbli i powody dlaczego tak się dzieje
 - często popełniane błędy:

- dokarmianie ptaków w okresie wiosenno-letnim
- dokarmianie ptaków odpadkami i pieczywem (które często pleśnieje)

Materiały dla nauczyciela.

Wróbel żywi się głównie nasionami. W mieście zazwyczaj korzysta z nasion chwastów oraz mieszanek przeznaczonych dla ptaków (np. dostępnych w karmnikach). Wróble żyjące na obszarach wiejskich, najczęściej pozyskują nasiona z odchodów zwierząt, a także z pól uprawnych. Zmniejszenie się liczebności wróbli związane jest również spadkiem ilości łatwo dostępnego dla ptaków owsa w wyniku zniknięcia z ulic konnych pojazdów zaprzęgowych,

Ponadto w sezonie lęgowym osobniki dorosłe karmią młode owadami. Niestety staranna pielęgnacja ogrodów oraz zieleni miejskiej, w połączeniu z sadzeniem nowych, egzotycznych gatunków drzew oraz krzewów, często wpływa negatywnie na ilość owadów. Coraz częściej ludzie sięgają po środki chemiczne ochrony roślin – zwłaszcza pestycydy. W efekcie ginie duża ilość owadów – zarówno szkodników, jak i tych pożytecznych. Utrata bezkręgowców na terenach miejskich, wiąże się z brakiem pokarmu dla piskląt wróbli, które do prawidłowego rozwoju potrzebują wysokoenergetycznego pokarmu w postaci np. gąsienic.

Slajd 9. „Ptasie ogrody”

- ptaki w ogrodzie potrzebują przede wszystkim: pokarmu, miejsca do założenia gniazda oraz bezpiecznego schronienia.
- ogród przyjazny dla ptaków to przede wszystkim odpowiednie drzewa i krzewy, owocowe i ozdobne, które w zależności od pory roku mogą spełniać różne funkcje
- rozległe trawniki nie służą ptakom, ponieważ nie zapewniają bezpieczeństwa

Źródło: www.ptasieogrody.pl

- dzieci rysują ogród przyjazny ptakom

Slajd 10 „Bądź przyjacielem ptaków”

- Nie płosz ptaków
- Nie dokarmiaj bez potrzeby
- Nie niszczyć roślin

Załącznik nr 1

Rozrzutny wróbel
Jan Brzechwa

We wsi Duże Kałuże
Siedział wróbel na murze
I ćwierkał wniebogłosy:
- Jestem nagi i bosy,
Nie mam dachu nad głową,
Nie mam nic, daję słowo!

Poszedł wróbel do pliszki:
- Pożycz mi ze dwie szyszki,
Ogromnie szyszki lubię,
Ziarnka sobie wydłubię...

Odrzekła pliszka w złości:
- To moje oszczędności,
Zrobiłam sobie zapas,
Bierz wróblu nogi za pas.

Zapukał do jaskółki:
- Pożycz okruszek bułki,
Gdy nakarmisz wróbelka.

- Składać ziarnko do ziarnka
To mądra gospodarka,
A ty co masz, to zjadasz,
Nic sobie nie odkładasz.
Idź, proś o ziarnka drozda,
Lub może ci coś kos da!

Kos gwizdząc rzekł najprościej:
- Mam trochę oszczędności,
Troszeczkę, niezbyt wiele
I z tobą się podzielę,
Lecz wiedz, że kto oszczędza
Temu nie grozi nędza.

Mam taki pusty brzusek,
Przyda mi się okruszek.

- Mój wróblu, powiem coś ci
To moje oszczędności.
Okruszki suchej bułki
Składam do stodołki,
A tyś rozrzutny ptaszek,
Więc opuść już mój daszek.

Pomknął wróbel do gila
I grzecznie się przymila:
- Mam taki pusty brzusek
Daj, gilu, parę muszek.

- Mój wróblu, nie ma mowy,
Ja jestem ptak wzorowy,
Mam trochę oszczędności,
Kto ich nie ma, ten pości.

Mknie wróbel do sikorki:
- Masz ziarenek pełne worki,
Strata będzie niewielka,